

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ BYLŲ TEISENOS ĮSTATYMO 44 STRAIPSNIO 2, 4, 5 IR 6 DALIŲ IR 49 STRAIPSNIO 3 DALIES PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, pirminiai jo siūlytojai ir asmenys dalyvavę rengiant ar tobulinant projektą

Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 44 straipsnio 6 dalies ir 49 straipsnio 3 dalies pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) rengimą paskatino siekis užtikrinti asmenims kvalifikuotos teisinės pagalbos teisme suteikimą. Pažymėtina, kad šiuo metu galiojantis atstovavimo instituto administraciniame procese teisinis reglamentavimas, numatantis galimybę įgaliotais atstovais (pagal pavedimą) teisme būti ne tik advokatams, advokatų padėjėjams, bet ir kitiems asmenims, neleidžia pasiekti minėto tikslo. Sąvoka „kiti atstovai“, numatyta Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ) 49 straipsnio 3 dalyje reiškia, jog įgaliotu atstovu administraciniame procese gali būti bet kuris asmuo, nepriklausomai nuo jo profesinės kvalifikacijos. Esamas teisinis reglamentavimas neužtikrina kvalifikuoto atstovavimo juridiniams asmenims, įskaitant valstybės institucijas, nes leidžiama, kad teisme jiems atstovautų nepakankamą išsilavinimą turintys asmenys. Aukštojo teisinio išsilavinimo reikšmė teisinei praktikai akcentuota Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008-02-20 nutarime. Dėl to manytina, kad geriausiai asmens interesai teisme bus apginami tik tada, kai galimybė būti atstovais pagal pavedimą administraciniame procese bus siejama su aukštojo universitetinio teisinio išsilavinimo turėjimu. Siūlomą atstovavimo instituto reglamentavimu taip pat būtų užtikrintas administracinio proceso koncentracijos, kooperacijos principų tinkamas įgyvendinimas. Dėl to siūloma pakeisti ABTĮ 49 straipsnio 3 dalį, kurioje būtų numatyta, kad asmenis, kurie gali būti teisme atstovais pagal pavedimą, nustato Civilinio proceso kodeksas. Siūloma nuostata sąlygotą aiškesnį, greitesnį procesą, kuriame būtų užtikrintas kvalifikuotos teisinės pagalbos asmenims suteikimas.

Kitas Įstatymo projekto rengimą paskatinęs siekis – tinkamas atstovavimo išlaidų atlyginimo užtikrinimas. Šiuo metu galiojančio ABTĮ 44 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę reikalauti atlyginti jai ir atstovavimo išlaidas. Atstovavimo išlaidų atlyginimo klausimas sprendžiamas Civilinio proceso kodekso ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Paminėta procesinė norma įstatymų leidėjas garantuoja proceso šalies, kurios naudai priimtas sprendimas, teisę į atstovavimo išlaidų atlyginimą. Įstatyme taip pat įtvirtinta, kad šis klausimas kiekvienu konkrečiu atveju sprendžiamas Civilinio proceso kodekso ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Pažymėtina, kad ABTĮ 44 straipsnio 6 dalyje numatyta bendra teisė į atstovavimo išlaidų atlyginimą proceso šaliai, tačiau nėra jokių nuostatų apie tai, kokios išlaidos laikomos administracinėje byloje priteistinomis atstovavimo išlaidomis. *Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2012 m. balandžio mėn. 20 d. nutartyje administracinėje byloje S. S. V. Klaipėdos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba, bylos Nr. AS-143-31-12* konstatavo, kad iš ABTĮ 44 straipsnio 6 dalies loginės ir lingvistinės konstrukcijos matyti, kad jos antras sakinytis nukreipia į Civilinio proceso kodeksą bei kitus teisės aktus tik tiek, kiek tai susiję su proceso šalies patirtų atstovavimo šalies patirtų atstovavimo išlaidų atlyginimo klausimo sprendimo tvarka. Teismas nutartyje išaiškino, kad minėta ABTĮ nuostata įpareigoja taikyti Civilinio proceso kodeksą tik dėl tvarkos, kuria turi būti sprendžiamas atstovavimo išlaidų atlyginimo klausimas. Normoje vartojamas žodis „tvarka“, išplėstinės teisėjų kolegijos manymu, turėtų pirmiausia apimti procesinius sprendimo dėl bylinėjimosi išlaidų priėmimo aspektus ir neturėtų nukreipti į Civilinio proceso kodeksą dėl klausimų, kokios išlaidos laikomos administracinėje byloje priteistinomis atstovavimo išlaidomis. Toks Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išaiškinimas, leidžia teigti, kad dėl šiuo metu galiojančio teisinio reglamentavimo atsirado teisinis neapibrėžtumas, kadangi ABTĮ 44 straipsnio 6

dalyje įtvirtinant proceso šalies teisę reikalauti atlyginti jai atstovavimo išlaidas, nenumatyta, kokios išlaidos laikomos administracinėje byloje priteistinomis atstovavimo išlaidomis. Esant tokiai situacijai ir siekiant panaikinti minėtą teisinį neapibrėžtumą, Įstatymo projekte siūloma pakeisti ABTĮ 44 straipsnį numatant, kad proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę reikalauti išlaidų atlyginimo už advokato ar advokato padėjėjo pagalbą teikiant konsultacijas, rengiant procesinius dokumentus ir dalyvaujant nagrinėjant bylą teisme.

Įstatymo projektas parengtas Lietuvos advokatūros iniciatyva.

2. Projekto tikslai ir uždaviniai

Įstatymo projektu siekiama nustatyti tokį atstovavimo pagal pavedimą reglamentavimą administraciniame procese, kuris garantuotų kvalifikuotą teisinę pagalbą asmenims, užtikrintų koncentruotą, aiškų, greitą bylos išnagrinėjimą. Šiam tikslui pasiekti siūloma įtvirtinti, kad asmenis, kurie gali būti atstovais pagal pavedimą teisme, nustato Civilinio proceso kodeksas.

Įstatymo projektu taip pat siekiama panaikinti atsiradusį teisinį neapibrėžtumą, numatant, kokios išlaidos laikomos administracinėje byloje priteistinomis atstovavimo išlaidomis.

3. Kaip šiuo metu yra teisiškai reglamentuojami įstatymo projekte aptarti klausimai

ABTĮ 49 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad įgaliotais atstovais (pagal pavedimą) teisme paprastai būna advokatai. Advokato arba advokato padėjėjo įgaliojimai patvirtinami advokato arba advokato padėjėjo orderiu arba su klientu pasirašyta sutartimi. Kitų atstovų įgaliojimai turi būti nurodyti įgaliojime, išduotame ir įformintame Civilinio kodekso ir Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Minėtame straipsnyje žodžiai „paprastai“ bei „kiti atstovai“ reiškia, kad atstovais pagal pavedimą administraciniame procese gali būti ne tik advokatai, advokatų padėjėjai, aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą turintys asmenys, bet ir kiti asmenys, nepriklausomai nuo turimos profesinės kvalifikacijos.

ABTĮ 44 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę reikalauti atlyginti jai ir atstovavimo išlaidas. Atstovavimo išlaidų atlyginimo klausimas sprendžiamas Civilinio proceso kodekso ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

4. Kokios numatomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos, naujai reglamentuotų klausimų teigiamos savybės ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma numatyti, kad asmenis, kurie gali būti atstovais pagal pavedimą teisme, nustato Civilinio proceso kodeksas, t.y, kad įgaliotais atstovais galėtų būti tik advokatai, advokatų padėjėjai, aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą turintys asmenys ir kiti Civilinio proceso kodekso 56 straipsnyje nurodyti asmenys. Tokiu reglamentavimu būtų užtikrinama tinkama asmens teisių apsauga.

Įstatymo projektu taip pat siūloma numatyti, kad proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę reikalauti atlyginti išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo suteiktą pagalbą. Įtvirtinus tokią nuostatą, kuri numatyta, kokios išlaidos laikomos administracinėje byloje priteistinomis atstovavimo išlaidomis, būtų panaikintas teisinis neapibrėžtumasis ir užtikrintas tinkamas atstovavimo išlaidų asmeniui atlyginimas.

5. Galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminologinei situacijai ir korupcijai

Įstatymas nesusijęs su įtaka kriminologinei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai

Įstatymas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą

Priėmus teikiamą Įstatymo projektą nereikės priimti jam įgyvendinti reikalingų teisės aktų.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Advokatūros įstatymo projekte nėra įtvirtinamos naujos sąvokos ir jas įvardijantys terminai.

10. Projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis bei Europos Sąjungos dokumentams.

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia lydimųjų aktų, kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys

Įstatymo projektui įgyvendinti naujų lydimųjų teisės aktų parengti nereikės.

12. Kiek biudžeto lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Įstatymo projekto, kaip lydinčiojo teisės akto, įgyvendinimui papildomų lėšų iš valstybės biudžeto nereikės.

13. Projekto autorius ar autorių grupė, įstatymo projekto iniciatorius

Įstatymo projektą parengė Lietuvos advokatūra.

14. Projekto reikšminiai žodžiai

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: išsilavinimas, advokatas, atstovavimas, išlaidos.